

Ökat engagemang

Ungdomsdialog i Tyresö kommun

tyresö kommun

Innehållsförteckning

Inledning 3

Vad har gjorts hittills?	3
Vilka är ungdomar?.....	4
Vill ungdomar påverka lokalt?	5
Olika nivåer av engagemang	6
Kunskap ökar engagemanget.....	8
Hur vill de påverka?	9
De mest engagerade påverkar via partierna	11
Vilka frågor vill de påverka?	11

Lärdomar 13

Hur har andra gjort?	14
Haninge:.....	15
Kungsbacka:.....	15
Piteå:.....	16
Värmdö:.....	16
Rättvik.....	17
Västerås:.....	18

Metoder sammanfattning: .....

19

Vad kan Tyresö göra?.....

21

1. Öka kunskapen och förståelsen..... 22
2. Skapa engagemang .....
3. Skapa delaktighet/synpunkter..... 23

Referenser: .....

24

Inledning

2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande, fastslår i sitt betänkande från 2016, Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5 att:

Unga ska, enligt målet för ungdomspolitiken, ha makten att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det är därför viktigt att unga ges de verktyg och kunskaper som de behöver för att kunna föra fram sina åsikter till beslutsfattarna. Vi anser att kommuner och landsting bör arbeta aktivt för att inhämta ungas åsikter inför politiska beslut. I syfte att säkra den politiska jämlikheten är det viktigt att de forum som används för att inhämta synpunkter är representativa för gruppen unga i sin helhet.

Sedan utredningen presenterade sitt betänkande har det pågått ett arbete i Tyresö kommuns beredning för medborgardialog och mångfald. Som ett led i detta arbete har kommunikationschefen fått i uppdrag att komma med förslag på hur en ungdomsdialog i kommunen skulle kunna utformas och genomföras.

Nedan följer en redovisning av vad som gjorts tidigare i Tyresö kommun, exempel på hur andra kommuner har gjort och deras erfarenheter, samt en diskussion om ungdomars politiska intresse och vilken målgrupp vi egentligen talar om. Slutligen föreslås ett antal aktiviteter för att främja ungas inflytande och delaktighet i Tyresö kommuns beslutsprocesser.

Vad har gjorts hittills?

Det har gjorts ett antal olika försök att främja dialogen med ungdomar och öka deras inflytande i Tyresö kommun. Det har dock inte förekommit några samordnade, långsiktiga insatser utan har främst handlat om mer tillfälliga aktiviteter med fokus på sakfrågor.

Under 2010 hölls en ungdomsdialog med lokal- och rikspolitiker. 300 gymnasieungdomar kom till Kvarnhjulet för att lyssna på debatter med bland andra riksdagsledamöterna Gustaf Fridolin (MP) och Sofia Arkelsten (M).

Samma år, 2010, hölls också två ungdomsträffar på Café Bonza för att diskutera lokalpolitik. Även skateparkens planering och utformning diskuterades med ungdomar innan invigningen 2010.

Tre år senare, 2013, hölls ännu en ungdomsdialog – denna gång med fokus på översiktsplanen. Tyresö kommuns framtida utformning diskuterades på Café Bonzas forum Prat i kvadrat, med ett tiotal intresserade ungdomar.

Det har också de senaste valen hållits skolval i kommunen, med ett jämförelsevis högt valdeltagande. Nu senaste 82,3% att jämföra med 79,8% i riket som helhet. Skolvalet genomförs dock inte av kommunen, utan är ett frivilligt arrangemang som anordnas av ett antal ungdomsorganisationer i samarbete med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Valmyndigheten och Skolverket.

Vilka är ungdomar?

Unga är ingen homogen grupp. Deras främsta gemensamma nämnare är åldern. Men även åldersmässigt kännetecknas ungdomsgruppen av skillnader, då den består av såväl 13-åriga högstadiel elever som 29-åriga unga vuxna med egen bostad, arbete och familj. Utöver den faktiska åldern, skiljer sig ungdomar på samma sätt som äldre åt genom till exempel kön, ursprung, intressen, fysiska och psykiska förutsättningar samt om man bor i en storstad eller i en glesbygd.

Vikten av att se ungdomar som en heterogen grupp lyftes på Nordiska Rådets möte om Nordic Youth Dialogues i oktober 2018. Särskilda slutsatser togs fram för att säkerställa synen på ungdomar framöver:

- 1. People working with youth or questions regarding youth need knowledge and experience of diversity and power relations/ inequality, i.e. use youth as mentors for adults. The youth mentors need training on how to be brave and diplomatic in dialogues. Use communication through appropriate language and a variety of channels to build relationships and trust with young people, i.e. through youth ambassadors. (Översatt ungefär: Personer som arbetar med ungdomar eller ungdomsfrågor behöver kunskap och erfarenhet av olikheter och maktrelationer/ ojämlikhet, till exempel genom att använda ungdomsmentor för vuxna. Använd anpassad kommunikation i rätt kanaler för att bygga upp relationer.)*
- 2. To create inclusive and diverse youth dialogues we need a diversity of methods to meet different needs, and include plural perspectives. Methods should be norm critical/ anti-oppressive and created in cooperation with a variety of young people. Create systems that enables/ supports sharing power with young people, and encourage the sharing of success-stories and new innovative solutions. (Översatt ungefär: För att skapa inkluderande och diversifierad ungdomsdialog behövs flera olika metoder för att möta olika behov. Metoder ska tas fram tillsammans med olika typer av ungdomar och system för att underlätta ungdomars delaktighet ska tas fram.)*

Även om ungdomar inte är någon homogen grupp, finns det gemensamma nämnare bland yngre när det gäller politik och inflytande. Enligt Ungdomsbarometerns senast publicerade mätning är det, trots ett ökat

partipolitiskt engagemang, endast tre procent av 15-24-åringarna som har ett mycket stort förtroende för partierna. En majoritet, 63 procent, har inget eller litet förtroende för politiska partier. Nästan hälften, 46 procent, håller med om påståendet att politikerna inte kan lösa problemen som finns i Sverige.

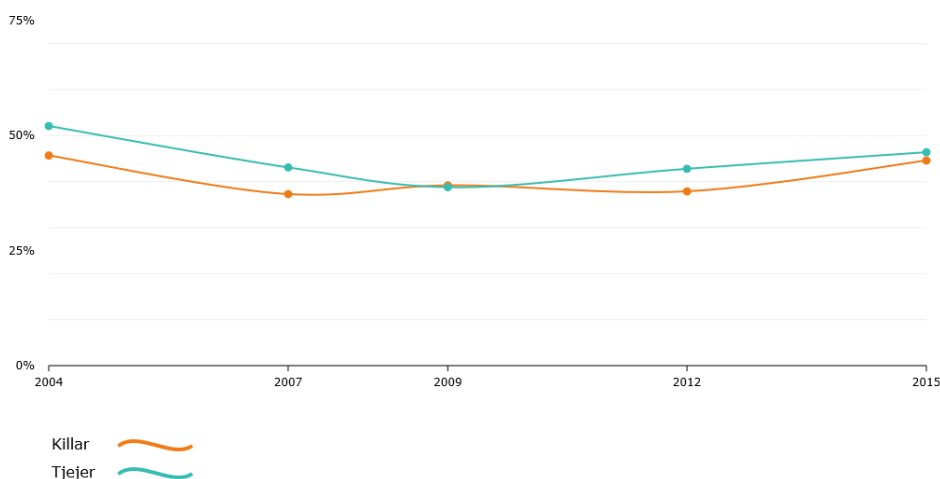
(Ungdomsbarometern 2016)

En färsk undersökning från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) pekar i samma riktning. Knappt fyra av tio unga, 38 procent, håller med om att vanliga människor har stora möjligheter att delta i politiska beslut som tas i samhället.

I de uppföljande djupintervjuer som i samma undersökning genomförts i fokusgrupper vittnar flera av deltagarna om sina egna erfarenheter: Det är krångligt att få den offentliga aktören att ta emot deras synpunkter och de får sällan eller aldrig återkoppling på sina förslag., vilket skapar både ilska och uppgivenhet. Ilska för att deras åsikter inte tas på allvar och uppgivenhet för att det känns som ett mönster – det kommer inte att vara värt besväret att kontakta aktören nästa gång de vill framföra en åsikt heller. *(MUCF, 2018: Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige)*

Vill ungdomar påverka lokalt?

I sammanställningen av den MUCF:s nationella ungdomsenkät från 2015 framgår det att 46 procent av unga i åldern mellan 16–25 vill vara med och påverka på lokal nivå. Det är en ökning från 2012 då andelen var 40 procent, men den generella trenden sedan 2004 är minskande.

Andelen unga som är intresserade av att påverka i frågor som rör deras kommun, 16–25 år, 2004–2015. Procent.

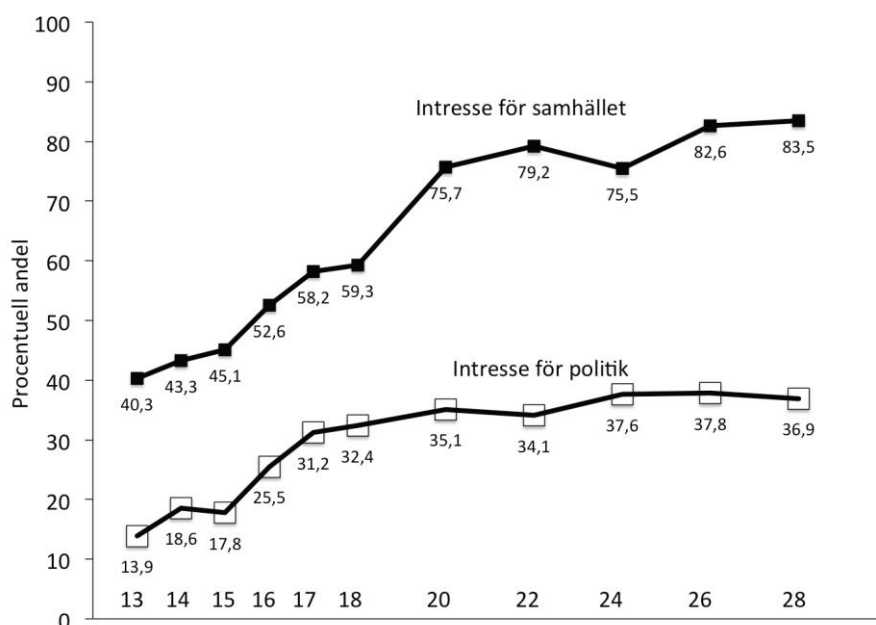
Av de 54 procent som inte vill vara med och påverka anger de flesta (59 procent) att det bror på bristande intresse. Det är också vanligt att unga inte

tycker sig ha tid (28 procent), att de inte vet hur de ska gå till väga (27 procent) eller att det ändå inte spelar någon roll eftersom de som bestämmer inte lyssnar (26 procent).

Andelen unga som känner att de har ett faktiskt inflytande är lägre än andelen som vill påverka. Endast 17 procent av 16–25-åringarna menar att de kan föra fram sina åsikter till beslutsfattare i kommunen. Trots att det är en relativt låg siffra, är det en betydande ökning från 2004, då endast nio procent ansågs sig ha inflytande. (MUCF, 2015: *nationella ungdomsenkäten*)

Intresset för politik och samhälle ökar med åldern – och ökningstakten är högre i ungdomsåren än i unga vuxenår. Mycket tyder på att de yngre tonåren är ett tidsfönster där ungdomarna är öppna för förändringar. Då kan gnistan till politiskt intresse tändas – eller slockna. Det finns ingen tidsperiod där förändringen i politiskt intresse är större. (Erik Amnå mfl, 2016: *Ungdomars politiska utveckling*).

Intressant i Amnås undersökning är också att det samhälleliga intresset genomgående är betydligt större än intresset för politik, en tendens som också konstateras i den senaste nationella ungdomsenkäten (MUCF, 2015).

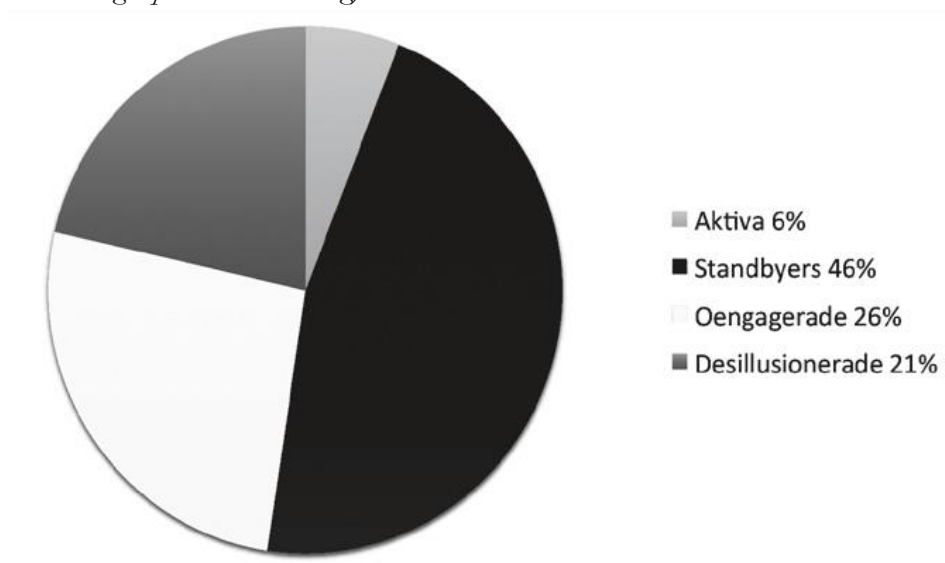

Utvecklingen över tid för det samhälleliga och det politiska intresset. (Amnå: Ungdomars politiska utveckling, 2016)

Olika nivåer av engagemang

Eftersom ungdomar är en heterogen grupp, har de självklart också olika stort intresse för politik och politisk påverkan. Professor Erik Amnå delar in ungdomar i fyra olika grupper, beroende på deras politiska engagemang:

De aktiva, de desillusionerade, de oengagerade och standbyers. (Erik Amnå, 2016: *Ungas politiska utveckling*)

Fördelningen av olika engagemangstyper hos ungdomar (Amnå: *Ungdomars politiska utveckling*, 2016)

De *aktiva* utgör endast sex procent och är de mest politiskt intresserade och de mest aktiva ungdomarna. De förknippar politik med något positivt. De litar mycket på de politiska institutionerna men är samtidigt ganska missnöjda med hur svensk demokrati fungerar.

Den här gruppen har ingen särskilt hög tilltro till sina medmänniskor, och tar helst saken i egna händer. Även om deras politiska kunskaper inte är så omfattande har de en hög tilltro till sin egen förmåga att göra skillnad.

De *oengagerade* står för 26 procent av ungdomarna. De är inte särskilt intresserade av politik och deltar inte i några politiska aktiviteter. De är ganska nöjda med hur den svenska demokratin fungerar men förtroendet för de politiska institutionerna är inte särskilt stort. De litar mer på sina medmänniskor än vad de aktiva gör, och kanske är det därför som de avstår från att engagera sig.

De *desillusionerade* utgör 21 procent av ungdomarna. De är också passiva, men i motsats till de oengagerades likgiltiga förhållningssätt, avskyr de desillusionerade politik. De har mycket lågt förtroende för både de politiska institutionerna och sina medmänniskor. De hatar politik och är missnöjda med hur den svenska demokratin fungerar. Kännetecknande för den här gruppen är avsaknaden av tilltro till den egna förmågan att åstadkomma förändring.

Den tredje gruppen av passiva kallas *standbyers* och här återfinns närmare hälften, 46 procent, av ungdomarna. Den här gruppen ungdomar skiljer sig på ett dramatiskt sätt från de båda andra, och även från den aktiva gruppen. De här är mest politiskt intresserade av alla. De litar på både de politiska institutionerna och på sina medmänniskor och är dessutom nöjda med hur den svenska

demokratin fungerar. De kan mer om politik än alla andra och de har det näst högsta politiska självförtroendet. För egen del har de dessutom gjort upp planer för att bli aktiva i framtiden. Fram till dess är de *standebyers*. Deras förtroende för den svenska demokratin och för de politiska institutionerna är förmodligen så pass stort att de inte behöver engagera sig.

Kunskap ökar engagemanget

Ungdomars upplevelse att kunna påverka politiska beslut och känslan av att vara delaktig korrelerar med föräldrarnas utbildningsnivå. Unga med högutbildade föräldrar både vill vara med och påverka samt upplever att de faktiskt kan påverka politiska beslut i större utsträckning än andra unga. De känner sig också mer delaktiga.

Unga med minst en förälder som är arbetslös eller sjukskriven och unga som är socioekonomiskt marginaliserade upplever däremot att de har sämre möjligheter att påverka. Unga vars föräldrar har låg utbildning och unga som är ekonomiskt utsatta känner sig också mindre delaktiga. Dålig hälsa och låg självkänsla påverkar även känslan av delaktighet negativt.

Det finns inga större skillnader mellan unga män och kvinnor när det gäller upplevt inflytande och möjligheter att föra fram idéer. Inte heller mellan unga med utländsk bakgrund och unga med svensk bakgrund. Däremot anser unga i åldern 16–19 år att de har större möjligheter att påverka beslutsfattare än vad unga i åldern 20–25 gör.

Bland unga med funktionsnedsättning beror den bristande viljan att påverka den lokala politiken i större utsträckning på låg tilltro till att beslutsfattarna lyssnar än på ointresse. I övrigt skiljer sig inte deras vilja att, eller upplevelsen av att kunna, påverka beslut från övriga ungdomar. (*SOU 2016:5, Låt fler forma framtiden*)

Till viss del handlar detta ointresset eller misstron om okunskap. Hela 38 procent av 16–25-åringarna säger sig sakna kunskap om vem eller vart de ska vända sig om de vill vara med och påverka något i sin kommun. (*MUCF, 2015*)

Den bristande kunskapen om den lokala demokratin uppmärksammades i Kommundemokratikommitténs betänkande Att vara med på riktigt (*SOU 2001:48*). Kommitténs förslag till uppdaterade kursplaner i samhällskunskap har genomförts och idag är finns det lokala perspektivet med. Eleverna ska kunna ”analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv”.

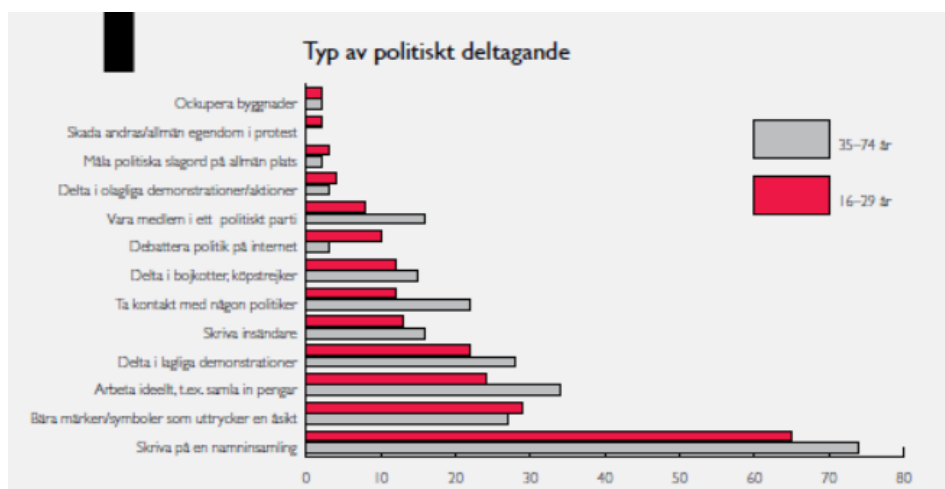

Även Skolinspektionen har kritiserat skolan för att inte uppfylla sitt demokratiuppdrag. Vid en kvalitetsgranskning 2012 av skolornas arbete med demokrati- och värdegrundsfrågor, konstaterades att det förekommer medborgarfostrande inslag, men att de inte genomsyrar undervisningen. Enligt Skolinspektionen bör det demokratiska uppdraget omsättas i varje ämne. Eleverna ska motiveras att vilja lära sig och aktivt delta i skolarbetet så att de i förlängningen kan engageras i samhällslivet. Undervisningserfarenheterna bör också kopplas till praktisk handling och regelbundet lyftas upp i prövande och filosofiska samtal. (SOU, 2016:5)

Studier visar att kunskap om hur demokratin fungerar ökar ungdomars benägenhet att tro att de kommer att rösta som vuxna. Erfarenhet av ett öppet diskussionsklimat och delaktighet i utformningen av skollivet bidrar till större kunskaper i demokrati- och samhällsfrågor.

Hur vill de påverka?

Det mesta tyder på att ungas vägar till inflytande inte skiljer sig särskilt nämnvärt från de vuxnas. Flera undersökningar visar att både viljan till inflytande och val av metoder för att delta överensstämmer med de äldres.

Hur ungdomar vill påverka. (Ungdomsstyrelsen, 2007: Unga med attityd)

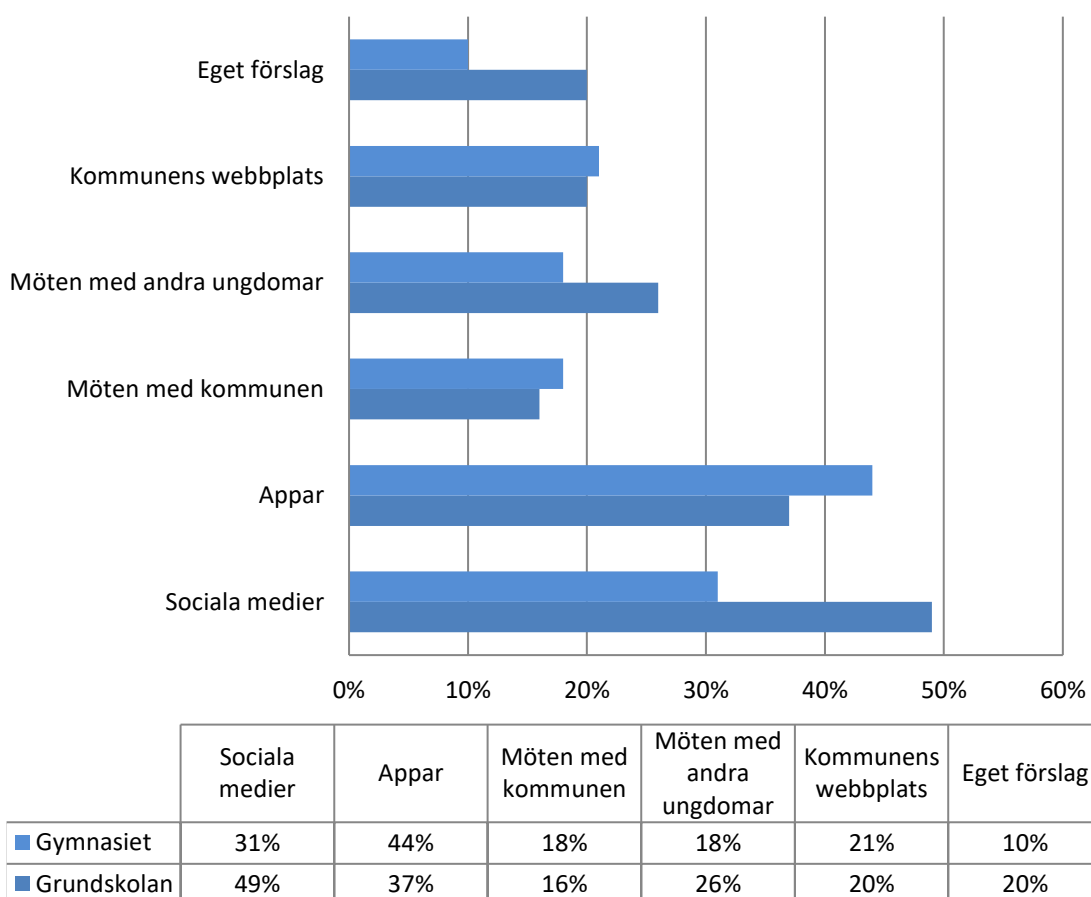
I tabellen jämförs ungdomar i åldern 16-29 (röda staplar) med vuxna i åldern 35 till 74. Sättet att påverka gäller allt från att ockupera byggnader och vara medlem i politiskt parti till att skriva namninsamlingar. I stort sett vill unga och äldre påverka på samma sätt.

Det skiljer sig något när det gäller intresset för att vara medlem i politiskt parti, där de äldre är mer öppna, och att debattera politik på internet, där de yngre känner sig mer hemma.

I Tyresö kommuns egen enkät, som genomfördes 2016 föredrar de flesta tillfrågade sociala medier och appar som kanal för inflytande över kommunens politik. Bland gymnasieelever var appar den populäraste kanalen, och bland grundskoleelever var det sociala medier som var den mest populära kanalen. Sedan den enkäten genomfördes har dock intresset för appar minskat. Appar tar mycket plats i mobilers minne och drar mycket ström, något som sällan tilltalar ungdomar. Om denna fråga ställdes idag, skulle man kunna tänka sig ett annat svar.

På vilket/vilka sätt skulle du vilja framföra dina åsikter om frågor som du tycker är viktiga för dig och andra ungdomar?

Här har man kunnat ange flera alternativ.

Hur Tyresös ungdomar vill påverka. (enkätundersökning, 2016)

De mest engagerade påverkar via partierna

Även om det politiska intresset generellt är lika stort idag som för 30 år sedan, är det inte mer än sex procent av ungdomarna som idag anser sig ha ett stort politiskt engagemang (*Erik Amnå, 2016: Ungas politiska utveckling*). Dessa ungdomar återfinns också ofta inom de traditionella partierna och organisationerna. Det är företrädesvis också dessa ungdomar, som redan är vana vid demokratifrågor och kan argumentera för sin sak, som deltar i kommunernas dialogmöten.

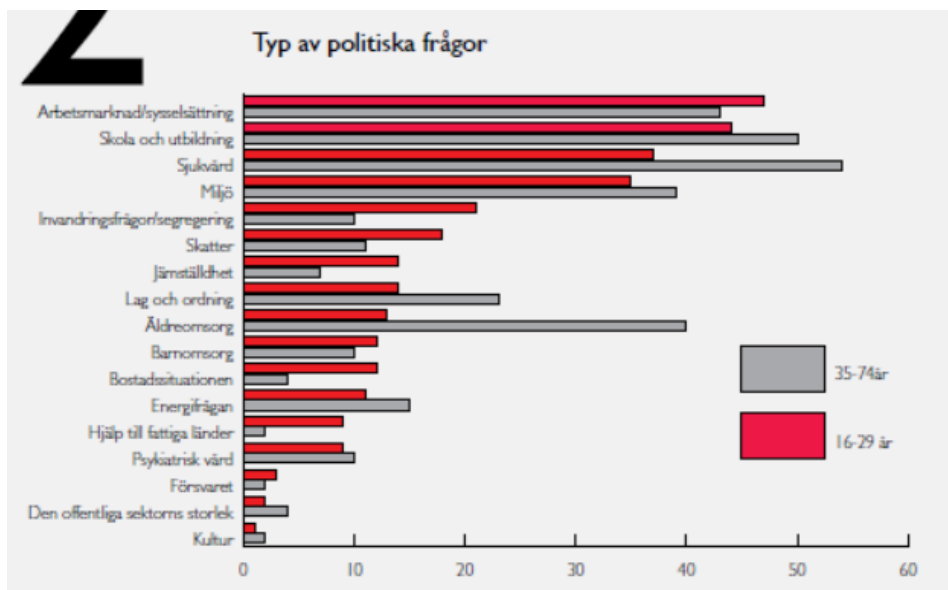
Övriga ungdomar som säger sig ha ett politiskt intresse kanaliseras oftare genom engagemang i sociala medier eller via enfrågeorganisationer som till exempel Greenpeace eller Amnesty.

Tidigare trodde man att det politiska engagemang som kanaliseras via sociala medier så småningom skulle förflytta sig till politiska partier. Det har inte skett. Uppdelningen mellan en liten grupp aktivister och en större passiv grupp av politiskt intresserade består.

Det är problematiskt eftersom den beslutsfattande makten fortfarande finns just inom det traditionella politiska systemet. Risken är stor att de politiska institutionerna tappar i legitimitet om det inte sker en förflyttning från sociala medier och enfrågeorganisationerna till den partipolitiska sfären. (*Erik Amnå, 2016: Ungdomars politiska utveckling*).

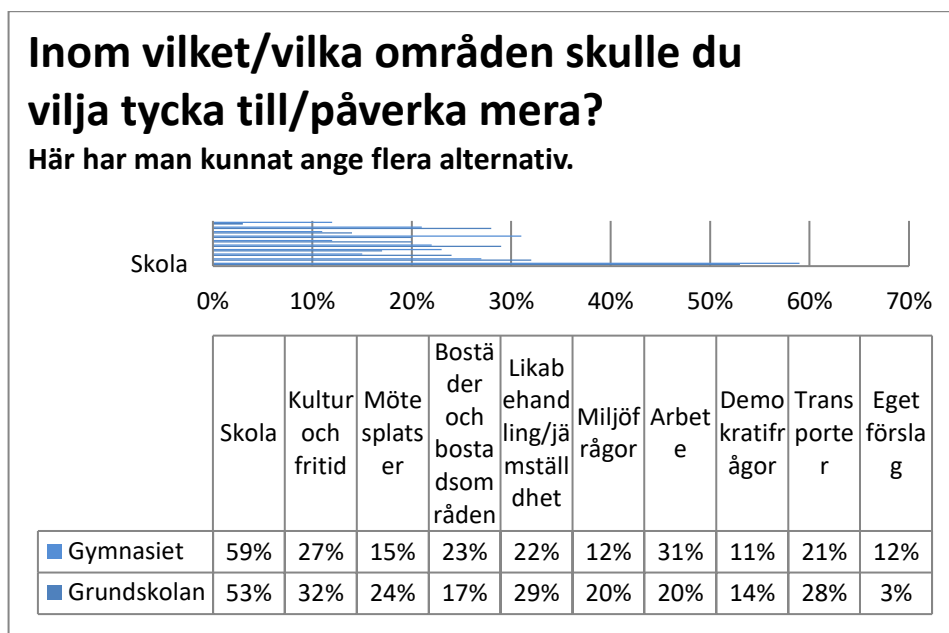
Vilka frågor vill de påverka?

När det gäller sakfrågor som ungdomar vill engagera sig i, ligger arbetsmarknad och skola och utbildning i topp, precis som hos äldre personer. Sjukvård och äldreomsorg engagerar dock inte ungdomar i samma utsträckning som hos äldre, och när det gäller bostadssituation, invandringsfrågan, jämställdhet och hjälp till fattiga länder är de yngre mer engagerade än de äldre.

Saksfrågor som engagerar unga. (Ungdomsstyrelsen, 2007: Unga med attityd)

Även i Tyresö kommuns egen enkätundersökning från 2016 ligger skolfrågor i topp hos både gymnasieungdomar och grundskoleelever. Även kultur och fritid ligger högt hos båda grupperna, medan arbete är viktigare för gymnasieungdomar och mötesplatser för grundskoleelever.

Saksfrågor som engagerar ungdomar i Tyresö (enkätundersökning, 2016)

Lärdomar

Det finns en del att tänka på och fallgropar att undvika för att en ungdomsdialog ska vara framgångsrik. Har kommunen förmedlat att det är viktigt att få del av ungdomarnas uppfattningar och dessutom tar deras tid i anspråk, så är det viktigt att också visa detta i handling.

Sveriges Kommuner och Landsting har listat en del av de brister som gjort att ungdomsinsatser inte har lett till önskade resultat (*SKL, 2012: Medborgardialog med unga*). Ett vanligt misstag är att man från kommunens sida inte är klar över vad man menar med att ge unga inflytande. Det finns också en risk med att lägga ansvaret för långt ut i organisationen, så att ungdomsdialogen inte får den tyngd som krävs. Det finns också exempel på att de ungas inflytande formaliserats för att lära om demokrati istället för att ge reellt inflytande, och att det är de vuxna som bestämmer formerna och tror att de vet vad de unga vill. Ett annat misstag är att inskränka sakfrågorna för ungas inflytande till bara kultur- och fritidsaktiviteter.

De kommuner som har lyckats i sitt arbete med ungdomsinflytande kännetecknas av att de har höga ambitioner i sitt arbete, riktar sig mot många ungdomar i kommunen och att de har satsat på åtgärder som verkligen fungerar för målgruppen.

En tydlig och uttalad ambition är att ungdomar ska ha samma plats som vuxna i kommunens insatser på demokrati. Gemensamt för dem som lyckas är också att de har tydliga rutiner och processer för ungdomars inflytande och organisering.

För att detta ska vara möjligt krävs en tydlig politisk vilja, tydliga mandat och resurser – såväl personella som ekonomiska. Det behövs arenor för möten samt tid och uthållighet för att nå framgång.

Man bör också aktivt söka upp de ungdomar som annars inte är aktiva. Medlemssammansättningen i ungdomsråden är sällan särskilt representativ för unga i sin helhet i kommunen eller landstinget. Unga med högutbildade föräldrar är ofta överrepresenterade medan personer med utländsk bakgrund och unga från en socioekonomisk utsatt bakgrund är underrepresenterade. Detta riskerar att leda till att inflytandeforumet blir en inflytandekanal för redan röststarka, vilket inte är bra för den demokratiska legitimiteten.

Med detta sagt, finns dock stora vinster med en ungdomsdialog. I demokratiutredningens betänkande *Låt fler forma framtiden* (SOU, 2016:5) sammanfattar man det så här:

Vår översyn visar att inflytandeforumen ofta har en vidare roll i den lokala demokratin än att ge unga ett stärkt inflytande i den politiska beslutsprocessen. I vår intervjustudie berättade de unga att deltagande i inflytandeforum resulterar i en ökad tilltro till den egna förmågan att påverka, ett större intresse för politik samt bättre kunskap om den demokratiska processen. De unga anser också att forumen leder till en ökad integration mellan unga från olika kommuner. Tjänstemännen som vi har intervjuat menade att forumen har bidragit till att öka kunskapen om de ungas behov i kommunen respektive landstinget samt att de minskar avståndet mellan de unga och de förtroendevalda och förändrar synen på unga i kommunen respektive landstinget.

Hur har andra gjort?

Enligt den sammanställning som görs om ungas inflytande i demokratiutredningens betänkande (SOU, 2016:5) hade cirka 40 procent av landets kommuner och landsting 2013 antagit handlingsplaner eller policys för arbetet med ungas inflytande. Drygt hälften av fullmäktigeförsamlingarna i kommunerna och 95 procent av fullmäktigeförsamlingarna i landstinget hade också fattat beslut om att arbeta utifrån barnkonventionen.

Utredningen konstaterar också att det är många kommuner och landsting som har inrättat olika typer av inflytandeforum, särskilt avsedda för gruppen unga. Exempel på sådana är ungdomsråd, ungdomsfullmäktige, ungdomsdelegationer, ungdomspaneler och ungdomsting. I några kommuner och landsting har sådana forum inrättats som fristående organisationer, men oftast är de direkt underställda den kommunala förvaltningen. De flesta som är aktiva i ungdomsråden är mellan 13 och 18 år.

Verksamheterna kan skilja sig åt, men gemensamt är att de erbjuder återkommande aktivitet med syfte att engagera unga i den lokala politiken. Allt oftare pratar man numera om inflytandeforum för unga istället för ungdomsråd, även om innehåll och syfte är detsamma.

Det har dock blivit vanligare på senare år att det är unga själva som startar ungdomsråd eller andra typer av inflytandeforum för unga, något som också förespråkas av paraplyföreningen Sveriges Ungdomsråd.

De flesta ungdomsråd får stöd från kommunen.

- 89 procent av kommunerna och landstinget har tillsatt en tjänsteperson med uppdrag att stödja och samordna verksamheten.
- 80 procent ger tillgång till möteslokaler.
- Drygt 50 procent ger finansiellt stöd som inte behöver ansökas

- 36 procent ger de unga tillgång till kontakt- eller fadderpolitiker.
- 14 procent erbjuder forumets deltagare mötesersättning.

Det vanligaste syftet med forumen är att ge ungdomarna möjligheter att påverka i kommunen eller landstinget. Men många kommuner och landsting uppger också att syftet är att minska avståndet mellan unga och lokala förtroendevalda, samt att frågor ska behandlas utifrån ett ungdomsperspektiv.

Flera uppger också att råden ska fungera som informationskanaler mellan politiker, tjänstemän och unga, att de ska ge de unga kunskaper om hur den lokala demokratin fungerar samt att de ska stimulera engagemang hos unga som inte är föreningsaktiva.

Nedan följer ett antal konkreta exempel på hur andra kommuner har gjort.

Haninge:

Haninge arbetar med ungdomsråd sedan 20 år tillbaka. Rådet arbetar med digitalt och fysiskt påverkansarbete för att driva ungdomars frågor och göra deras röst hörd. Man skapar möten dels mellan ungdomar, dels mellan ungdomar och politiker. Ungdomsrådet tar fram ungdomspolitiska förslag och anordnar årligen Haninge ungdomsfullmäktige, där ungdomar kommer med förslag och idéer på hur kommunen ska utvecklas.

Under 2018 har Haninges ungdomsråd arbetat med förslagen från ungdomsfullmäktige 2017: stärkt elevdemokrati på kommunens skolor, höjt valdeltagandet hos unga förstagångsväljare 2018 samt uppdatering av Speakapp, en särskild demokratiapp som Haninge varit med och tagit fram (beskrivs mer ingående under avsnittet metoder).

Kungsbacka:

Använder sig av ett forum för ungdomsinflytande ”Barbrobetalar” sedan 2005. Här kan alla mellan 14 och 20 år som bor eller studerar i Kungsbacka kommun lämna in förslag till förbättringar i kommunen. Med tillräckligt många röster går förslagen vidare till ett rådslag med politiker i kommunen.

Många förslag har genomförts sedan Barbrobetalar startade 2005. Bland annat:

- ny gymnastikhall i Kungsbacka
- LAN-lokal i Kungsbacka
- övergångsställe vid Ljud- och bildskolan
- skolmatens dag ordnas varje år med matråd från skolorna
- skatepark i Kullavik
- staket mellan spåren på Kungsbacka station
- studio för elektronisk musik på Bostället i Frillesås
- verkstadslokal för fordonsintresserade
- utökade skolbusskort
- konstvagg utanför kulturhuset Fyren

Det finns också möjlighet att söka pengar till särskilda ungdomsprojekt från ”Barbros bankomat”.

Piteå:

Här jobbar man med tre spår: Unga tycker, unga granskar och unga frågor. Unga tycker är en enkät på webben där ungdomar får dela med sig av sina synpunkter. Unga frågor bygger på politikerbesök i skolan, där ungdomar har möjlighet att ställa frågor och diskutera med de lokala politikerna. Dessa besök har, efter önskemål från eleverna, ersatt elevernas egna besök till kommunfullmäktige.

För att ytterligare utveckla dialogen för och med unga har Piteå kommun startat Unga granskar. Det innebär att kommunstyrelsen varje år ger ett uppdrag till en eller ett par klasser att granska en särskild fråga ur ett ungt perspektiv. Uppdraget redovisas sedan till kommunstyrelsen genom en rapport, film, folder eller det media de själva väljer för sin redovisning.

Värmdö:

Här jobbar man med ett ungdomsråd, vars uppdrag är att vara länken mellan politiker och tjänstepersoner i kommunen och ungdomarna. Deltagarna i ungdomsrådet är arvoderade och har bland annat till uppgift att planera och genomföra de årliga ungdomstingen. Till ungdomstingen är drygt 40 elever samt politiker och tjänstepersoner från kommunen inbjudna. Under en dag diskuterar de politik och demokrati samt arbetar fram förslag tillsammans.

Värmdö kommun jobbar också med ett koncept ”Kom till kommunen”, där samtliga åttondeklassare blir inbjudna till en dag i kommunen för att diskutera demokrati och testa på att vara kommunpolitiker för en dag. Detta är ett samarbete med samhällskunskapslärarna.

Därutöver har Värmdö kommun ett antal sommarjobb på kommunen varje år som kommunutvecklare. Under 2018 kallades dessa för demokratiambassadörer, och hade då till uppgift att informera om valet och hur det fungerar. Andra år har de arbetat fram förslag på utveckling av kommunen.

Kommunen deltar dessutom löpande i enkäten Ung livsstil (ett forsknings- och utvärderingsprojekt som studerar ungas levnadsvanor och preferenser) och funderar på att komplettera det befintliga ungdomstinget med ett inflytandecafé för unga med funktionsvariationer, som annars sällan fångas upp i de övriga aktiviteterna.

Appen Ung i Värmdö, som togs fram för några år sedan, ligger vilande eftersom den behöver uppdateras och det är en kostnadsfråga. Det är också tveksamt hur mycket den används och vilket innehåll den ska ha.

Rättvik

Här har man jobbat med ungdomsdialog sedan 2010. Ursprungligen kom initiativet från Region Dalarna, där man har antagit en ungdomspolitisk strategi på regional nivå och har en person anställd för att hantera dessa frågor. I Rättvik har man också antagit en ungdomsstrategi som bygger på den regionala och man har återkommande nätverksträffar om ungdomsfrågor i regionen.

Rättvik kommun jobbar med flera spår, och vittnar också om att det är nödvändigt för att lyckas nå så många som möjligt. Varje år arrangeras en demokratidag ”Forum ung” där ungdomar möter lokala politiker. Skolelever bjuds in via skolan, de äldre ungdomarna är svårare att nå. Från kommunens sida kommer den politiska ledningen och tjänstemannaledningen. Träffarna genomförs i kommunhuset under olika teman och ungdomarnas synpunkter tas väl tillvara och kommer ofta med i beslutsfattandet. Nu senaste diskuterades Agenda 2030 och hur Rättvik kan bidra till att målen uppnås. Ungdomarnas prioriteringar slog igenom även i kommunstyrelsens prioriteringar inför beslutet.

Vart tredje år genomförs MUCF:s ungdomsenkät LUPP, och utifrån enkätens resultat uppdateras och justeras också den ungdomspolitiska strategin. Varannan månad träffas rådet för ungdomsfrågor för att diskutera aktuella frågor ur ett ungdomsperspektiv. Rådet kan ta egna initiativ, men fungerar också som en remissinstans. I ungdomsrådet sitter representanter från kommunstyrelsen tillsammans med representanter från elevråd och elevkårer. Ungdomarna får samma arvode som politikerna och sitter på ett år i taget.

För att nå ut bredare – även till de elever och ungdomar som inte är engagerade sedan tidigare, har Rättviks kommun påbörjat en kompletterande demokratidag. Här samarbetar kommunen med samhällskunskapslärarna i årskurs 8, så att samtliga elever i åttan tillbringar en dag i kommunhuset, träffar kommunens politiker under opretentiösa former och pratar lokalpolitik och demokrati. I ett annat samarbete med samhällskunskapslärarna har eleverna som en del av undervisningen fått utforma medborgarförslag och skickat in. Två av dessa finns med i kommunens mål för 2019.

Kommunen har också haft sommarjobbade ungdomar som kommunutvecklare. De har bland annat kommit med förslag på hur man ytterligare kan involvera ungdomarnas i lokalpolitiken. Ett förslag var att starta ett snapchatkonto och visa upp vad som händer inom kommunhuset. Det har nyligen införts och har redan ett 100-tal följare. Två andra förslag har ännu inte

genomförts eller fattats beslut om: en egen ungdomswebb och en ungdomspanel som bollplank till kommunens kommunikatörer.

Erfarenheter som gjorts är att det är lättare att driva frågorna som ”ungdomsfrågor” än att ha ”ungdomsperspektiv” på samtliga frågor. När frågorna hamnar bland andra sakfrågor prioriteras de ofta bort.

Erfarenheten visar också att det krävs en person särskilt anställd för att samordna och hantera ungdomsfrågorna. Det gäller både Rättvik och resten av Region Dalarnas kommuner. Samtliga ingår dels i regionens nätverk, och kan där stödja varandra, dels ingår de i NUNI, Nationellt nätverk för ungas inflytande, där de också hämtar tips och utbyter erfarenheter.

Västerås:

Västerås stad har tagit ungdomsdialogen till en ny nivå med hjälp av målgruppsanalys. Professor Erik Amnås har tagit fram en modell över ungdomar och deras engagemang (mer utförligt beskrivet i kapitlet om ungdomars engagemang).

Modellen UNIK har fått stor uppmärksamhet för att den bidrar till att nå även de ungdomar som inte hör till de allra mest engagerade, som oftast kan nås med en mer traditionell ungdomsdialog.

Genom medvetet målgruppsanpassad kommunikation har man skapat igenkänning och identifikation och lyckats få fler att känna sig berörda. Särskilt framtagna kort och planscher som med olika färger visualiserar de fyra olika politiska engagemangsgrupperna (aktiva, standby, oengagerade och passiva) har fått ungdomar med olika intresse för att engagera sig politiskt att gå med i UNIK.

Ungdomar som tidigare sagt att de inte vill delta på grund av ointresse, har ändrat sig efter att de läst och känt igen sig i beskrivningen av den rosa (den oengagerade) personlighetstypen. Detsamma gäller ungdomar som inte litar på politiker och därför känt sig hemma i den blå personlighetstypen. När man undersökt vilka som deltagit i aktiviteterna, kan man konstatera att de närvarande har varit en mix av alla färger.

Västerås har använt ungdomar som ”ambassadörer” för UNIK, vilket har underlättat engagemanget hos andra ungdomar att delta.

UNIK är kopplat till stadens fyra strategiska utvecklingsområden: Social hållbarhet, jobb, bostäder och klimat. Dessa ämnen är temat för ungdomsdialogen, vilket är avgörande för att dialogen ska ge resultat och få

genomslag. Genom att välja områden som redan prioriterats som politiskt viktigt blir dialogen relevant och nödvändiga strukturer finns redan på plats

Deltagandet sker bland annat via sms-panel och workshops. Eftersom målgrupperna ser olika ut arbetar man nu med att försöka hitta vilka ämnen som engagerar de olika målgrupperna. På så sätt hoppas man kunna öka deltagandet ytterligare.

En erfarenhet som görs är att det är lättare att få ungdomar med olika politiskt engagemang att anmäla sig till att gå med i panelen UNIK, men svårare att se till att de kommer till workshopen. Efter att man följt ungdomarnas egna förslag för att locka fler, har man dock lyckats bättre. Man har:

- påmint med sms samma dag, gärna några timmar innan.
- erbjudit möjlighet att hänga i anslutning till att workshopen börjar (för dem som slutar skolan flera timmar innan det börjar och inte vill åka hem emellan).
- erbjudit möjlighet att ta med en kompis
- bjudit på pizza
- förtydligat i sms:et vad det handlar om.
- låtit ungdomskonsulterna ringa upp innan och berätta över telefon vad det kommer att handla om - tidigast dagen innan.

I juni 2017 fick ett antal sommarjobbare i uppdrag att vidareutveckla konceptet, och bland annat föreslogs då ett större event för närmare samarbete med politiker. Att politiker närvarar gör att ungdomarna känner att det är på riktigt och de får möjlighet att prata med en politiker ansikte mot ansikte.

Metoder sammanfattning:

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det förekommer många olika aktiviteter för att skapa engagemang hos unga ute i landets kommuner.

Det är relativt vanligt och uppskattat med ungdomsråd i olika former, inte sällan kombinerat ett årligt heldagsmöte, typ ungdomsfullmäktige, tillsammans med lokala politiker där man arbetare fram förslag. Gemensamt för dessa är att det ofta är ungdomarna själva som organiserar och arrangerar evenemangen.

I flera fall är ledamöterna i ungdomsrådet arvoderade eftersom det är ett arbete som utförs på ledig tid.

Sommarjobbare som kommunutvecklare används också av flera kommuner för att få fram förslag på hur kommunen kan utvecklas till det bättre för ungdomar.

Några samarbetar med skolorna och har demokratidagar på kommunen, där åttondeklassare får komma till kommunen och lära sig mer om demokrati och lokalpolitik. Ibland används rollspel för att öka ungdomarnas förståelse och kunskap om hur det är att vara politiker.

Detta kombineras av flera med politikerträffar ute i skolorna – att under prestigelösa former träffa ungdomarna där de befinner sig och prata politik.

Alla jobbar mer eller mindre digitalt som komplement till fysiska möten. De flesta har en ingång på sin egen webb, men många ungdomar säger sig föredra en egen webbplats, som är särskilt anpassad för ungdomar.

Några kommuner använder, eller har använt sig av, appar. Gemensamt för dem är dock att de inte används lika mycket längre som tidigare. Nyhetens behag har lagt sig, och det gäller att hela tiden uppdatera och hitta relevanta användningsområdet för att de ska användas. En uppdatering är dessutom ganska kostsam.

Sveriges ungdomsråd har tagit över appen Speakapp som togs fram tillsammans med Haninge kommun. Den håller på att uppdateras och kan numera användas även av andra kommuner och organisationer till ett visst pris. Speakapp byggdes för att möta både politikernas och de ungas behov. Politikerna behöver få reda på vad unga tycker och vad de vill ska förändras. Barn och ungdomar ska kunna se vad som händer i kommunen och dela med sig av sina åsikter och förslag även om politikerna inte arbetar med ämnet just för stunden.

UNIK (Ungt Nutida Inflytande i Kommunen) är den målgruppsanpassade metod som Västerås använder sig av för att bjuda in ungdomar till delaktighet. Själva deltagandet består sedan av bland annat sms-paneler och fysiska workshops med politikerna. Även denna metod är öppen för andra kommuner att använda.

MUCF:s ungdomsenkät LUPP används av flera kommuner för att den vägen få in synpunkter och önskemål från ungdomar.

Det finns flera exempel på kommuner som använder sig av projektpengar som kan sökas av ungdomar för att sätta egna projekt, och den vägen främja ungas engagemang och demokratiska intresse.

Referensgrupper används också av flera kommuner. Här låter man ungdomar granska befintliga förslag och komma med synpunkter ur ett ungdomsperspektiv. Detta är ofta ungdomsrådet, om ett sådant finns.

Slutligen finns en metod, som inte nämnts hittills. Det är SKL:s verktyg Dialogguiden, som kan bidra till att hitta rätt forum för dialog inför ett visst beslut – när det gäller såväl unga som gamla medborgare, www.dialogguiden.se

Vad kan Tyresö göra?

I demokratiutredningens betänkande om ungas inflytande fastslås att det behövs en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitikerna:

För att ungas perspektiv ska få ett konkret genomslag i det politiska beslutsfattandet bör kommuner och landsting anta en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitikerna. (SOU 2016:5)

En sådan bör finnas på plats innan andra aktiviteter påbörjas. Här bör själva syftet med ungdomsdialogen tydliggöras, liksom målgrupp eller målgrupper. Här bör också metoder, resurser och övriga förutsättningar för genomförande konkretiseras. Kapacitet att ta tillvara ungdomarnas engagemang och delaktighet måste finnas, annars riskerar det att få helt motsatt effekt.

Professor Erik Amnås målgruppsindelning och Västerås stads metod UNIK är ett bra verktyg som bör ligga till grund för det fortsatta arbetet med ungdomsdialogen i Tyresö kommun.

Utan att vilja föregå detta arbete, som verkligen kräver sina politiska ställningstaganden och prioriteringar, redovisas här ett antal förslag till åtgärder och aktiviteter för att främja ungdomsdialogen i Tyresö kommun.

De rör sig om en trestegsraket:

1. Att skapa kunskap och förståelse för kommunen och kommunpolitikens roll och uppdrag. Utan kunskap är det svårt att skapa önskat engagemang.
2. Att skapa engagemang. Utan engagemang är det svårt att skapa delaktighet.
3. Att skapa och underlätta delaktighet. När förutsättningarna kunskap och engagemang finns på plats, behövs arenor där delaktigheten kan kanaliseras.

1. Öka kunskapen och förståelsen

Den här punkter faller till stor del inom ramen för kommunikationsenhetens uppdrag. Kommunikationen från kommunen bör vara målgruppsanpassad och strategisk för att skapa en större förståelse för kommunens uppdrag och den lokala demokratin.

- **Samarbete med skolornas samhällskunskapslärare.** Tydliggör vilka frågor som avgörs lokalt. Ta konkreta exempel på sakfrågor som diskuteras. Bjud in alla åttondeklassare på studiebesök till kommunfullmäktige. Låt dem leka politiker för en dag.
- **Strategiskt valda nyheter** som lyfter och tydliggör kommunens uppdrag – presenterade på ett sätt som tilltalar ungdomar och i rätt kanaler. Mer rörlig bild och medveten spridning.
- **Artikelserie i Mitt-i** som förklarar hur det fungerar och hur man kan påverka.
- **Referensgrupp med ungdomar** till kommunikationsenheten. Hur kommunicerar vi för att bättre nå ut till ungdomar?
- **En strategi för hur vi agerar i andras kanaler.** Hur kan vi motverka felaktigheter och myter om kommunen som sprids i sociala medier?
- **”Unga reportrar”,** en tävling om att skriva artikel om ”min kommun” eller bevaka en kommunal fråga som blir publicerad i kommunbilagan, eller göra en film som publiceras på webben. Kan också vara ett samarbete med skolan.
- **Använda rätt kanaler på rätt sätt** – finnas där ungdomar finns. Digitala kanaler för att bättre nå målgruppen där de befinner sig. Rörlig bild för att nå målgruppen bättre.

2. Skapa engagemang

För att skapa engagemang måste vi prata om det som rör ungdomarna, på deras villkor och på ett roligt och utvecklande sätt som känns relevant och viktigt.

- **Prata mer sakfrågor** – gör det tydligt att den kommunala politiken handlar om mig och min vardag. Prioritera att prata om frågor som berör ungdomar.

- **Gör det möjligt att sommarjobba** som demokrati- och eller kommunutvecklare. Ge dem uppdrag att syna politiska förslag och utveckla kommunen. Det minskar avståndet till politiken och avlönar ungdomar för ett viktigt arbete.
- **Inför demokratiprao** – praoa som politiker. Av samma skäl som ovan.
- Satsa på **regelbundna politikerluncher** i skolan – gå dit där ungdomarna befinner sig och prata om det som de är intresserade av.
- **Utveckla Tyresöfestivalen med en demokratidel** - ”Lilla Almedalen”. Korta seminarier/debatter med lokala frågor, där det finns möjlighet för publiken att delta. Gör det kul med demokrati! Låt ungdomar vara med och planera.

3. Skapa delaktighet/synpunkter

- **Tillsätt ett ungdomsråd** eller referensgrupper för specifika sakfrågor SKL:s dialogguide kan användas. www.dialogguiden.se
- **Samarbeta med skolorna** och låt dem tillsätta arbetsgrupper i som tar fram underlag för beslut eller granskar redan befintliga förslag.
- **Använd LUPP** (lokal uppföljning av ungdomspolitik) som underlag för fortsatta beslut och aktiviteter.
- **Marknadsför Tyresöinitiativet** – särskilt för ungdomar.
- **Underlätta dialog med politiker** – regelbunden direktchat med ansvariga politiker. Kanske ett samarbete med skolan.

Referenser:

Conclusions, Nordic Youth Dialogues 2018 (Nordiska Rådet)

Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5 (betänkande i 2014 års demokratiutredning Delaktighet och jämlikt inflytande)

Medborgardialog med Unga (SKL 2012)

Metoder för barn- och ungdomsinflytande i kommunens politiska processer (Haninge kommun)

Modell för ungdomsdiallog (Örebro kommun)

Nationella ungdomsenkäten (MUCF, 2015)

Strategisk plan för ungdomsdiallog (Värmdö kommun)

Ungas inflytande i kommuner och landsting (MUCF, 2016)

Ungas inflytande och deltagande (SKL, 2014)

Ungas förhållningsätt till demokratin (SKL, 2013)

Ungas inflytande och delaktighet (SKL, 2015)

Ungdomars politiska utveckling (Erik Amnö, Mats Ekström och Håkan Stattin, 2016)

Ungdomsbarometern 2016

Ungdomsdiallog – en UNIK rapport till kommunstyrelsen (Västerås stad 2017)

Vilka ska med? Ungas sociala inkludering (MUCF, 2018)

Webbportal MUCF och Sveriges Ungdomsråd